

ARLETA KONIECZNA

Zielona Góra

**AKTYWNOŚĆ POZASZKOLNA UCZNIÓW ZIELONOGÓRSKICH
GIMNAZJÓW W OPINII RODZICÓW**

Żyjemy obecnie w okresie radykalnych przemian ustrojowych, politycznych i społeczno-gospodarczych. Niosą one ze sobą zmiany w otaczającym nas świecie w zakresie globalizacji gospodarki, integracji ekonomicznej, postępu naukowo-technicznego i rozwoju nowych technologii. Cywilizacja staje się tworem coraz bardziej złożonym, a przygotowywanie ludzi do życia coraz trudniejszym zadaniem, wymaga dłuższego czasu i sprawniejszej organizacji. Sformułowany 35 lat temu przez profesora Bogdana Suchodolskiego postulat, aby „w naszych czasach, wielkich i trudnych, wymagających ludzi zaangażowanych i odpowiedzialnych, przygotować ich tak, aby przechodzili przez życie w wielorakich i nieustających zaangażowaniach, w intensywności przeżywania, w nieustającym wysiłku myślenia, niespokojnej twórczej refleksji” (Suchodolski 1967, s. 260), do chwili obecnej nie stracił na aktualności. Wzrasta społeczna potrzeba istnienia ludzi kreatywnych, o bogatej, wszechstronnie rozwiniętej osobowości, ludzi umiejących skutecznie działać w ustawicznie zmieniających się warunkach, przekształcać otaczającą ich rzeczywistość.

Przemiany społeczne, gospodarcze, naukowe i kulturalne wymagają od młodych ludzi większego wysiłku edukacyjnego, zdobywania nowych kwalifikacji oraz ciągłego uzupełniania i modyfikowania osiąganych kompetencji. Są również motorem wzrostu ich aspiracji edukacyjnych. Wobec nowych wyzwań szkoła — będąca podstawowym ogniwem systemu edukacyjnego — przestaje być jedyną instytucją kształcąca i wychowującą dzieci i młodzież. W coraz szerszym zakresie młodzi ludzie uczą się i wychowują pod wpływem oddziaływań środowiska pozaszkolnego. Zdaniem wielu wybitnych socjologów i pedagogów (Szczepański 1983, 1985; Suchodolski 1983; Wroczyński 1983), w tej pozaszkolnej przestrzeni życia tkwi wielki potencjał edukacyjny, który w znacznym stopniu kształtuje postawy, poglądy, doświadczenia i świadomość młodych ludzi, wpływa na ich orientację życiową i wybór wartości. Te oddziaływania pozaszkolne pojmowane są w literaturze pedagogicznej wieloznacznie. Sam termin *edukacja pozaszkolna* jest stosowany zamiennie, np. *edukacja równoległa*, *oświata równoległa*, *edukacja paralelna*, *oświata pozaszkolna*, *wychowanie pozaszkolne*, *system wychowania równoległego*.

Pojęcie edukacji pozaszkolnej funkcjonuje w dwóch znaczeniach: węższym i szerszym. W znaczeniu węższym E. Trempała definiuje edukację

pozaszkolną jako „układ placówek wychowania poza szkołą, obejmujący swym oddziaływaniem część dzieci i młodzieży” (Trempała 1992, s. 354). W znaczeniu szerszym edukacja pozaszkolna według tego autora to całokształt wpływów i oddziaływań, zarówno planowych, jak i samorządnych, na dzieci, młodzież i dorosłych w różnych dziedzinach życia i działalności w warunkach pozaszkolnych (Trempała 1992, s. 354).

Obecnie edukacji pozaszkolnej przyznaje się coraz większe znaczenie w rozwoju dzieci i młodzieży. Z badań przeprowadzonych przez E. Trempałę i jego zespół badawczy wynika, że kształceniu pozaszkolnemu trzeba przyznać szczególne znaczenie ze względu na:

- powszechność i trwałość oddziaływań,
- wzmacnianie możliwości oddziaływań poprzez rozwój technicznych środków przekazu,
- wzrost atrakcyjności przekazywanych treści kształcących, informacji, postaw, stylów życia, zachowań,
- prezentowanie bogatej oferty edukacyjnej, umożliwiającej jednostkom i grupom wybór programów stosownie do odczuwanych potrzeb,
- wnoszenie wartości obiektywnych, rozszerzających środowisko życia człowieka.

Edukacja pozaszkolna tworzy korzystne warunki dla rozwoju młodego pokolenia. Sprzyja rozwojowi jego umiejętności, zdolności i zainteresowań. Zachęca również do samodzielnego zdobywania wiedzy oraz ukierunkowuje drogi dalszego kształcenia i wybór zawodu.

Od uchwalenia przez Sejm w lipcu 1961 roku ustawy o rozwoju systemu oświaty i wychowania edukacja pozaszkolna stała się integralnym członem systemu oświatowego w Polsce¹. Ten akt prawny określił treści i główne kierunki działalności wychowawczej prowadzonej przez instytucje i placówki pozaszkolne oraz kierunki zajęć pozalekcyjnych organizowanych przez szkołę.

Rosnąca rola edukacji pozaszkolnej stała się dla mnie inspiracją przeprowadzenia badań, których celem było rozpoznanie aktywności pozaszkolnej uczniów oraz oczekiwań ich rodziców w tym zakresie. Analizę przeprowadzono z uwzględnieniem oferty edukacyjnej placówek i instytucji pozaszkolnych działających w Zielonej Górze oraz propozycji szkół gimnazjalnych w zakresie organizacji zajęć pozalekcyjnych.

Zielona Góra jest miastem średniej wielkości (120 tys. mieszkańców). W wyniku zmian społeczno-gospodarczych utraciła funkcję miasta uprzemysłowionego i stała się ośrodkiem instytucji usługowych i kulturalno-oświatowych. Rozwojowi tych ostatnich sprzyja duża liczba szkół podstawowych, gimnazjalnych i średnich oraz pręźnie rozwijająca się uczelnia wyższa. To właśnie uczniowie i studenci są podmiotami funkcjonowania placówek pozaszkolnych.

---

¹ Ustawa z 15 VII 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania, DzU nr 32 poz.160. Zmiana: 7 IX 1991 r.

Działające do 1989 roku placówki i instytucje pozaszkolne uległy w okresie transformacji ustrojowo-gospodarczej radykalnej reorganizacji i modyfikacji. Zmieniła się ich struktura organizacyjna i programowa. W wielu z nich nastąpił kryzys finansowy. Dotychczasowi organizatorzy działalności pozaszkolnej (państwo, spółdzielczość mieszkaniowa, zakłady pracy) zrezygnowali z ich finansowania. Jednocześnie zaczęło powstawać wiele nowych placówek, najczęściej o charakterze prywatnym.

Ze względu na profil działalności wśród placówek pozaszkolnych działających na terenie Zielonej Góry można wyróżnić instytucje kulturalno-artystyczne, językowe, sportowe i techniczne.

Obecnie trudno jest ustalić dokładną ich liczbę ze względu na brak jednolitej ewidencji, toteż ograniczę się do przedstawienia tych najbardziej znanych, posiadających długoletnią tradycję i bogatą ofertę edukacyjną.

Placówki pozaszkolne o profilu kulturalno-artystycznym w Zielonej Górze

Domy, kluby i inne instytucje kultury

Na terenie miasta istnieje kilka tego rodzaju placówek. Są to:

- Wojewódzki i Młodzieżowy Dom Kultury „Dom Harcerza” — największa, wielofunkcyjna placówka służąca każdego roku licznej grupie dzieci i młodzieży (600-700 osób). Działa w nim jedenaście pracowni skupionych w czterech zasadniczych działach: artystycznym, politechnicznym, harcerskim, upowszechniania kultury i sztuki;

- Dom Kultury „Chynów” — posiada sekcje wokalną, taneczną, internetową, *snooker*;

- Osiedlowy Klub „Grymas” — posiada sekcje informatyczną, plastyczną, bilard, uni-hokej i kółka sportowe;

- Zakładowo-Osiedlowy Dom Kultury „Nowita” — placówka prywatna, specjalizująca się w działalności plenerowej, m.in. w organizacji festynów;

- Zielonogórski Ośrodek Kultury „Amfiteatr” — instytucja kultury, która od 1996 roku realizuje program pod nazwą „Edukacja kulturalna dzieci i młodzieży”; uczestniczą w nim niemal wszystkie zielonogórskie szkoły podstawowe i gimnazja. Program ten placówka realizuje poprzez tworzenie na terenie szkół różnych sekcji: teatralnych, wokarno-muzycznych, plastycznych, dziennikarskich i literackich. Ponadto na terenie ZOK działają warsztaty plastyczne, zespół muzyczny „Mali Muzykanci”, studio piosenki „Erato”, grupa literacka „Bez kontekstu”, teatry „Pierrot” i „Pierrocik” oraz „Teatr Gimnazjalny”.

Szkoły i zespoły tańca towarzyskiego i ludowego

- Szkoły tańca: „Gracja”, „Fart”, „Dance Club”, „Trans”, „Młodzi tance-rze”, „Liga Rock and Rolla”;

- Zespoły tańca towarzyskiego: „Frajda”, „Tagim”, „Spoko”, „Pamp”;
- Harcerski Zespół Artystyczny „Chichoty”;
- Zespoły tańca ludowego: Zespół Pieśni i Tańca „Maki”, Lubuski Zespół Pieśni i Tańca.

Szkoły i ogniska muzyczne

- Społeczne Ognisko Artystyczne — prowadzi indywidualną naukę gry w klasach fortepianu, akordeonu, gitary klasycznej, elektrycznej i basowej, skrzypiec, perkusji i instrumentów elektronicznych,
- Szkoła Muzyczna I i II Stopnia — prowadzi naukę w zakresie siedemnastu instrumentów (m.in. fortepianu, skrzypiec, wiolonczeli, kontrabas, fletu) oraz śpiewu solowego i rytmiki.

Szkoły języków obcych

Na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych, w Zielonej Górze powstało wiele placówek językowych. Największe z nich, dysponujące odpowiednim potencjałem intelektualnym (wysoko wykwalifikowana kadra dydaktyczna) oraz materialnym (baza lokalowa, wyposażenie w środki dydaktyczne), funkcjonują do dnia dzisiejszego. Należy do nich zaliczyć:

- Towarzystwo Wiedzy Powszechnej, które stanowi wyjątek, albowiem działa już od 1957 roku i jest najstarszą instytucją w Zielonej Górze prowadzącą tego typu działalność,
- szkoły języków obcych: „Glotex”, „Tese”, „Perfekt”, „JDJ”, „Horti”, „Empik”, Szkoła Języka Angielskiego „ELS”, Ośrodek Nauczania Języków Obcych „Jago”, Centrum Języków Obcych „Okay”, Prywatna Szkoła „Dr Rahn i partner”, DK „Novita” – Księgarnia Językowa.

W ostatnich pięciu latach powstały ponadto nowe placówki, takie jak: Centrum Edukacji Językowej „Viva”, Centrum Edukacyjne „Prymus”, Centrum Nauki „Sita”, „English Language Activites”, „Pol Afro-International Export-Import” i inne.

Wszystkie wymienione szkoły językowe oferują dzieciom, młodzieży i dorosłym nauczanie języka angielskiego i niemieckiego, a niektóre z nich także języka włoskiego, hiszpańskiego i portugalskiego. Zajęcia prowadzą na różnych poziomach zaawansowania i przy wykorzystaniu różnych metod nauczania. Warto odnotować fakt, iż niektóre z tych placówek (np. TWP) rozszerzają swoją działalność o kursy szybkiego czytania i zapamiętywania oraz przyspieszonego uczenia się.

Placówki sportowe

Uprawianie sportu sprzyja podnoszeniu sprawności fizycznej i zdrowia, wzbogaca umiejętności ruchowe, uczy dyscypliny i wytrwałości oraz daje okazję do czynnego wypoczynku. Mając na względzie dbałość o kondycję fizyczną młodego człowieka oraz podnoszenie jego sprawności, organizuje się liczne kluby i stowarzyszenia o charakterze sportowym. W Zielonej Górze istnieje znaczna liczba placówek stwarzających dzieciom i młodzieży możliwość uprawiania różnorodnych dyscyplin sportowych. Do najprężniej działających należą: Klub Sportowy „Novita-10”, Zielonogórski Policyjny Klub Sportowy „Gwardia”, Międzyszkolny Komunalny Klub Lekkoatletyczny „Lubtour”, Zielonogórski Klub Sportowy „Karate”, Górniczy Klub Tenisowy „Nafta”, Międzyszkolny Klub Sportowy „Zryw”, Stowarzyszenie Akrobatyki Sportowej, Zielonogórskie Stowarzyszenie Tenisa „Tennis Wheelchairs”, Zielonogórski Klub Speedrowowy, Lubuska Szkoła Piłkarstwa Młodzieżowego, Stowarzyszenie Koszykówki Młodzieżowej „Zastal”, Klub Tańca Sportowego, Klub Sportowy „Lech-Zryw”, Ludowy Klub Sportowy „Trasa”, Zielonogórski Klub Żużlowy, Zielonogórskie Towarzystwo Piłki Nożnej Pięciosobowej. Placówki te prowadzą systematyczną działalność w ściśle określonych dziedzinach sportowych na różnych poziomach zaawansowania i w odpowiednich kategoriach wiekowych.

Placówki o charakterze technicznym

Placówki tego typu mają w swojej ofercie przede wszystkim zajęcia kształcące kompetencje i umiejętności techniczne. Wśród ich oferty wyróżnić można zajęcia: komputerowe, modelarskie, elektroniczne, fotograficzne i inne.

Dużą popularnością cieszą się zajęcia w pracowniach komputerowych. Młodzi ludzie nabywają tam umiejętności z zakresu edycji tekstu, gromadzenia informacji oraz wykorzystywania technologii informacyjnej do rozwijania zainteresowań. Pracownie komputerowe mieszczą się najczęściej w szkołach oraz w placówkach kulturalno-oświatowych (np. w „Domu Harcerza”). W ostatnim czasie obserwuje się znaczny wzrost liczby kawiarenek internetowych zlokalizowanych wzdłuż niemalże wszystkich większych ulic miasta.

Zajęcia z zakresu modelarstwa, elektroniki i fotografii prowadzi WDK „Dom Harcerza” (modelarstwo i fotografika) oraz Wojewódzki Ośrodek Politechniczny (modelarstwo i elektronika). Ten ostatni prowadzi ponadto sezonowe kursy nauki jazdy na rowerze i motorowerze, umożliwiając uczestnikom uzyskanie uprawnień do prowadzenia tych pojazdów. Wojewódzki Ośrodek Politechniczny prowadzi także zajęcia artystyczne z zakresu plastyki i teatru.

Oferta zielonogórskich gimnazjów w zakresie organizacji zajęć pozalekcyjnych

Szkoły gimnazjalne oferują szeroką gamę zajęć pozalekcyjnych organizowanych na swoim terenie. Profil działalności we wszystkich badanych szkołach jest bardzo podobny (różnice występują jedynie w nazewnictwie zajęć). W przeważającej części szkół działają koła przedmiotowe przeznaczone dla uczniów pragnących pogłębić lub uzupełnić wiadomości z danego przedmiotu nauczania. Należą do nich koła języka polskiego, języka angielskiego, języka niemieckiego, historyczne, literacko-dziennikarskie, biologiczne, geograficzne, fizyczne, matematyczne „Pitagoras”, astronomiczne, chemiczne, elektroniczne.

W gimnazjach działają też koła zainteresowań, głównie o profilu artystycznym, np. teatralne, muzyczne, wokalne, taneczne, plastyczne, ukierunkowane na rozwijanie zdolności artystycznych uczniów. W niemal każdym gimnazjum funkcjonują pracownie informatyczno-internetowe.

Bogata ofertę przedstawiają szkoły w zakresie zajęć sportowych. Są to przede wszystkim zajęcia z piłki siatkowej, koszykowej, ręcznej, nożnej, tenisa stołowego, lekkoatletyki, wschodnich sztuk walki. Zajęcia te są prowadzone oddzielnie dla dziewcząt i chłopców, na różnych stopniach zaawansowania. Ponadto w niektórych gimnazjach istnieją tzw. uczniowskie kluby sportowe propagujące uprawianie jednej lub kilku dyscyplin sportowych, np.: UKS „Trzynastka” (Gimnazjum nr 6), UKS „Pomorskie” (Gimnazjum nr 8), UKS „Spartakus” (Gimnazjum nr 2), UKS „Europejczyk” (Gimnazjum nr 9).

Założenia badań własnych

Celem podjętych przez mnie badań było poznanie opinii rodziców na temat aktywności pozalekcyjnej i pozaszkolnej dzieci – uczniów gimnazjów. W tym celu starałam się ustalić:

- w jakich zajęciach pozalekcyjnych i pozaszkolnych uczestniczą uczniowie klas drugich zielonogórskich gimnazjów,
- w przypadku nieuczęszczania dzieci na takie zajęcia — co jest tego powodem,
- w jakim stopniu rodzice są zadowoleni z oferty szkoły w zakresie organizacji zajęć pozalekcyjnych,
- o jakie inne zajęcia pozalekcyjne, zdaniem rodziców, należałoby poszerzyć ofertę szkoły.

Badania przeprowadzono w ośmiu zielonogórskich gimnazjach². Wzięli w nich udział rodzice uczniów wybranych klas drugich (po dwie klasy w każdej szkole). Ogółem przebadano 266 rodziców tj. 69% rodziców uczniów badanych klas drugich. W badaniach zastosowałam technikę ankiety.

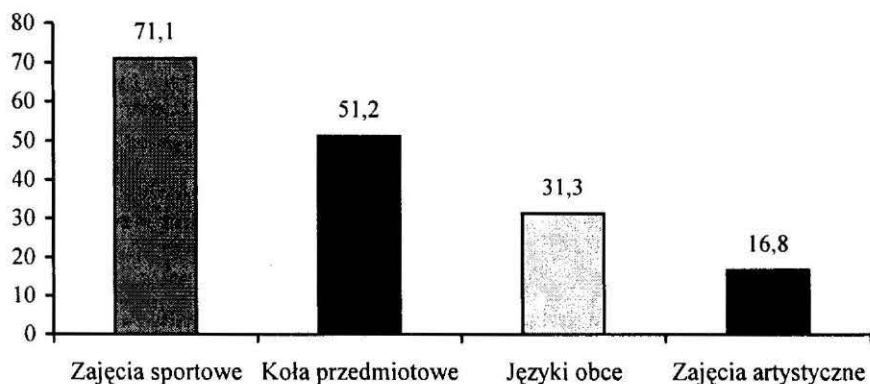
---

² Badania zostały przeprowadzone w gimnazjach nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 9.

Uczestnictwo uczniów w zajęciach pozalekcyjnych w opinii rodziców

Spośród ankietowanych rodziców 62,4% (166 osób) odpowiedziało, że ich dziecko uczestniczy w zajęciach pozalekcyjnych odbywających się na terenie szkoły; pozostali stwierdzili, że ich dziecko nie bierze udziału w takich zajęciach. Uczestnictwo gimnazjalistów w poszczególnych grupach zajęć obrazuje wykres 1.

Wykres 1. Uczestnictwo uczniów w zajęciach pozalekcyjnych w relacjach rodziców (w %)

Uczniowie najliczniej uczestniczą w zajęciach sportowych. Największym zainteresowaniem cieszą się zajęcia z piłki siatkowej. Bierze w nich udział ponad jedna czwarta dzieci (26,5%) korzystających z zajęć pozalekcyjnych. Wśród uprawianych dyscyplin sportowych popularne są również: piłka koszykowa (13,3%), piłka nożna (11,5%), pływanie (7,8%), tenis stołowy (4,8%), lekkoatletyka (3%), piłka ręczna (2,4%), szachy (1,8%). W dalszej kolejności dość dużym zainteresowaniem uczniów cieszą się koła przedmiotowe: matematyczne (14,5%), informatyczne (13,9%), chemiczne (9%), polonistyczne (4,8%), fizyczne (4,2%), biologiczne i Klub Europejski (po 2,4%).

Zdaniem badanych rodziców, znaczące zainteresowanie uczniowie wykazują także nauką języków obcych. Na zajęcia z języka angielskiego uczęszcza 16,2% uczniów, a na zajęcia z języka niemieckiego 14,5%. Jedno uczy się języka francuskiego (0,6%).

Najmniejsza grupa gimnazjalistów uczestniczy w zajęciach artystycznych. W zajęciach teatralnych i plastycznych bierze udział po 4,8% uczniów, w muzycznych 3,6%, w zajęciach chóru szkolnego uczestniczy 2,4% uczniów, a w zajęciach tanecznych 1,2%.

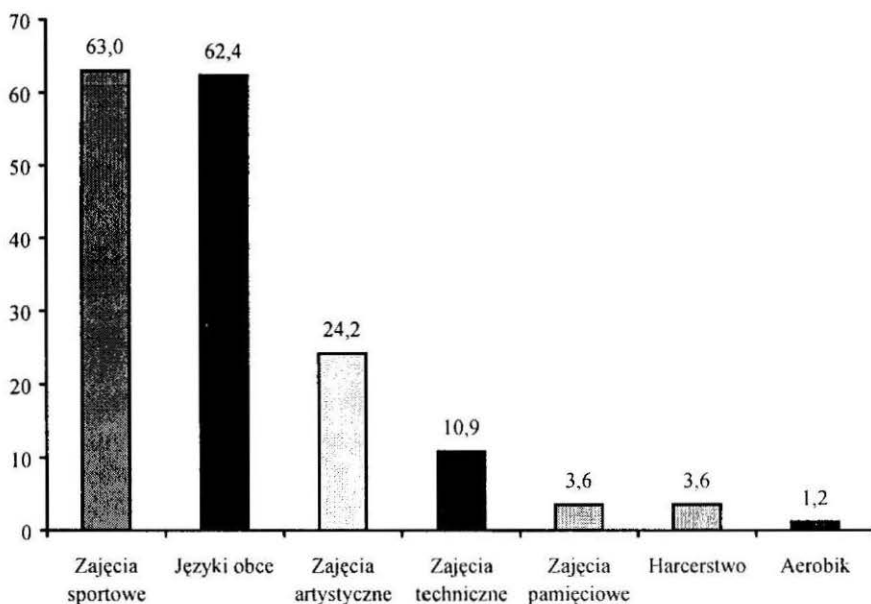
Z przeprowadzonych badań wynika, że rodzice znają ofertę zajęć pozalekcyjnych szkół, jak też orientują się, w jakich zajęciach uczestniczą ich dzieci. W żadnej z ankiet nie padła odpowiedź „nie wiem” czy też „nie orien-

tując się”. Należy zatem uznać, iż stopień orientacji rodziców w zakresie spędzania czasu wolnego przez ich dzieci (bezpośrednio po lekcjach) jest wysoki.

Uczestnictwo uczniów w zajęciach pozaszkolnych w świetle opinii rodziców

Bardzo podobnie przedstawia się udział uczniów w zajęciach pozaszkolnych. Według ankietowanych rodziców, 62% uczniów (165 osób) uczestniczy w zajęciach pozaszkolnych. Pozostali nie biorą w nich udziału. Uczestnictwo w zajęciach pozaszkolnych przedstawia wykres 2.

Wykres 2. Uczestnictwo uczniów w zajęciach pozaszkolnych w świetle opinii rodziców (w %)

Najwięcej uczniów (63%) korzysta z zajęć sportowych, a w szczególności z piłki nożnej (18,2%) oraz pływania (9,7%). Należy zaznaczyć, że w tych zajęciach biorą udział głównie uczniowie z gimnazjum nr 4 o profilu sportowym. W dalszej kolejności dużą popularnością cieszą się: koszykówka (7,9%), wschodnie sztuki walki (6,7%), tenis ziemny, lekkoatletyka, strzelectwo (po 3,6%), akrobatyka (1,8%) i aerobik (1,2%). Pozostali uczniowie uczestniczący w sportowych zajęciach pozaszkolnych wybrali piłkę ręczną, zajęcia na siłowni, kolarstwo, turystykę, szermierkę i jazdę konną.

Bardzo duży odsetek uczniów (62,4%) uczęszcza na zajęcia z języków obcych. Podobnie jak w przypadku zajęć pozalekcyjnych, tak i tu zdecydowanie dominuje język angielski (40%). Ponad połowa mniej gimnazjalistów uczy się języka niemieckiego (18,8%). Niewielkie zainteresowanie jest języ-

kiem francuskim (2,4%). Pojedyncze osoby uczą się języka chińskiego i japońskiego.

W następnej kolejności rodzice drugoklasistów wskazują na uczestnictwo dzieci w zajęciach artystycznych (24,2%). Tutaj dominuje gra na instrumentach — najczęściej w szkole muzycznej (10,3%), taniec (5,5%), ceramika (3%), chór (2,4%), teatr (1,2%), zajęcia plastyczne (0,6%), rzeźba (0,6%) i fotografia (0,6%).

Zdaniem ankietowanych rodziców niewielkie zainteresowanie uczniowie wykazują zajęciami matematyczno-technicznymi, np. modelarstwem, chemią, matematyką (10,9%), harcerstwem i zajęciami pamięciowymi (po 3,6%) oraz aerobikiem (1,2%).

Należy odnotować fakt, iż 16,5% (44 osoby) ankietowanych rodziców podało, że ich dziecko nie uczestniczy ani w zajęciach pozaszkolnych, ani w zajęciach pozalekcyjnych.

Przyczyny nieuczestniczenia uczniów w zajęciach pozaszkolnych w opinii rodziców

Spośród ankietowanych rodziców 38% stwierdziło, że ich dziecko nie uczęszcza na zajęcia pozaszkolne. Aby ustalić, jakie są powody, dla których gimnazjaliści nie są uczestnikami tych zajęć, zadałam rodzicom pytanie półotwarte, w którym zostały zamieszczone propozycje odpowiedzi oraz wolne miejsca dające możliwość wypowiedzenia się na dany temat. Badani mieli za zadanie wskazać dowolną liczbę takich przyczyn. Wyniki badań ilustruje poniższe zestawienie.

Przyczyny nieuczestniczenia uczniów w zajęciach pozaszkolnych (w procentach)

- dziecko nie wyraża chęci uczestnictwa	-	32,7
- dziecko ma zbyt wiele zajęć domowych	-	8,9
- rodzic nie wyraża zgody, ponieważ dziecko nie będzie wywiązywało się z obowiązków szkolnych	-	5,0
- brak oferty, która zainteresowałaby ucznia	-	49,5
- brak możliwości dojazdu na zajęcia	-	3,0
- brak środków finansowych na opłacenie zajęć pozaszkolnych	-	36,6
- inne	-	9,9

Jak wynika z uzyskanych danych, głównym powodem, dla którego dzieci nie uczęszczają na zajęcia pozaszkolne, jest brak oferty, która by je zainteresowała. Wskazało na to aż 49,5% respondentów. W świetle przeprowadzonych przeze mnie badań i stwierdzenia, iż oferta zajęć pozaszkolnych jest w Zielonej Górze szeroka i różnorodna, wynik ten należy uznać za zaskakujący.

Drugim powodem, na który wskazywali badani rodzice, jest brak środków finansowych na opłacenie zajęć pozaszkolnych (36,6%). W obecnej sytuacji społecznej, a w szczególności przy postępującej pauperyzacji społeczeństwa i rosnącej stopie bezrobocia (ok. 17%), powód ten ma racjonalne uzasadnienie, zwłaszcza że koszty zajęć pozaszkolnych są dosyć wysokie i niekiedy stanowią znaczne obciążenie domowego budżetu.

Zdumiewa natomiast fakt, że dosyć spora część ankietowanych (32,7%) wskazała na to, że dziecko nie jest zainteresowane uczestnictwem w zajęciach pozaszkolnych. Wskazywanie na taką przyczynę świadczy o niskim stopniu motywacji dziecka przez rodziców.

Wśród innych powodów rodzice wymieniali najczęściej nadmiar obowiązków szkolnych, kolidowanie zajęć pozaszkolnych z lekcjami, problemy zdrowotne dzieci (częste choroby).

Stopień zadowolenia rodziców z oferty szkół w zakresie organizacji zajęć pozalekcyjnych

Spośród wszystkich przebadanych rodziców blisko połowa (48,9%) jest zadowolona z oferty zajęć pozalekcyjnych organizowanych przez szkołę. Nieco ponad 44% ankietowanych jest zdania, że ta oferta jest niewystarczająca, 7% respondentów nie wyraziło swojej opinii na ten temat. Zastanawia fakt, że wśród niezadowolonych rodziców ponad połowa nie potrafiła wskazać, o jakie zajęcia pozalekcyjne należałoby wzbogacić ofertę szkoły. Pozostali proponowali, aby zajęcia pozalekcyjne rozszerzyć o kategorie wymienione w poniższym zestawieniu.

Propozycje rodziców dotyczące rozszerzenia zajęć pozalekcyjnych (w procentach)

- zajęcia artystyczne	43,9
- koła przedmiotowe	40,4
- zajęcia informatyczne	40,4
- języki obce (jęz. angielski, jęz. niemiecki)	36,8
- zajęcia sportowe	32,1
- zajęcia wyrównawcze z poszczególnych przedmiotów	7,0

Wśród zajęć artystycznych respondenci wskazywali najczęściej na zajęcia muzyczne, plastyczne, teatralne, chór i taniec. W zakresie kół przedmiotowych proponowali koło matematyczne, fizyczne, biologiczne, chemiczne i humanistyczne.

W kategorii zajęć sportowych ankietowani postulowali, aby zwiększyć ilość zajęć z piłki koszykowej, nożnej i pływania oraz wprowadzić zajęcia ze wschodnich sztuk walki. Pojedyncze osoby uznały, iż ofertę szkół należy poszerzyć o zajęcia internetowe, turystyczno-krajoznawcze, fotograficzne, motoryzacyjne i tzw. kluby dyskusyjne.

Prezentowana analiza prowadzi do następujących wniosków:

1. Oferta edukacyjna placówek i instytucji pozaszkolnych działających w Zielonej Górze jest bogata i różnorodna. Szkoły gimnazjalne funkcjonujące w mieście oferują uczniom szeroki wachlarz zajęć pozalekcyjnych organizowanych na ich terenie.

2. Blisko 2/3 ankietowanych rodziców podało, że ich dziecko uczestniczy w zajęciach pozalekcyjnych odbywających się na terenie szkoły. Niemal taka sama część badanych wskazała na udział dzieci w zajęciach pozaszkolnych. Z opinii rodziców wynika, iż największym zainteresowaniem wśród gimnazjalistów — zarówno w zakresie zajęć pozalekcyjnych, jak i pozaszkolnych — cieszą się zajęcia sportowe, stwarzające możliwość uprawiania konkretnej dyscypliny sportowej (np. koszykówki, siatkówki, piłki nożnej itp.). Wśród zajęć pozalekcyjnych dużą popularnością cieszą się zarówno koła przedmiotowe, jak i nauka języków obcych. Jeśli chodzi o zajęcia pozaszkolne, taki sam odsetek badanych uczęszcza na zajęcia sportowe, jak i kursy językowe. Popularność tych ostatnich podyktowana jest ogólną tendencją do nauki języków obcych. Z relacji rodziców wynika, że 16,5% gimnazjalistów nie uczestniczy ani w zajęciach pozaszkolnych, ani w pozalekcyjnych. 43,6% dzieci korzysta równocześnie z oferty zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych, pozostałe wybrały albo zajęcia pozaszkolne, albo pozalekcyjne.

3. Do najczęstszych powodów, dla których uczniowie nie są uczestnikami zajęć pozaszkolnych, badani rodzice zaliczają: mało atrakcyjną ofertę zajęć, wysokie ceny i brak środków finansowych na opłacanie zajęć pozaszkolnych oraz niechęć uczniów do uczestnictwa w takich zajęciach.

4. Niemalże połowa badanych rodziców jest zadowolona z proponowanych przez szkołę zajęć pozalekcyjnych. Nieco mniej rodziców nie podziela tego zdania, wskazując jednocześnie, o jakie zajęcia należałoby wzbogacić ofertę szkoły. Najwięcej osób postuluje, aby zwiększyć ilość zajęć artystycznych. Ma to uzasadnienie, gdyż tylko co szósty uczeń bierze udział w takich zajęciach. Zaskakujący jest natomiast fakt, że dość znaczna część postulatów dotyczyła kół przedmiotowych (matematycznych, fizycznych, chemicznych, biologicznych) i zajęć informatycznych, z przeprowadzonych bowiem badań wynika, że co drugi uczeń uczestniczy w tego typu zajęciach. Biorąc pod uwagę profil proponowanych kół przedmiotowych, należy sądzić, iż powodem wskazywania na te właśnie zajęcia jest raczej chęć uzupełniania wiedzy z zakresu programu nauczania tych przedmiotów, aniżeli jej rozszerzenia.

Należy dodać, iż nie sposób wnioskować o aktywności pozalekcyjnej i pozaszkolnej uczniów jedynie poprzez badania rodziców. Przedstawione wyniki pozwalają jednak określić czy – i jak – problem aktywności pozaszkolnej uczniów dostrzegają sami rodzice, najbardziej zainteresowani edukacją swoich dzieci. Zaprezentowany obraz jest jednym z etapów rozpoczętych badań. Jest on jednak niepełny. Wymaga uzupełnienia badaniami uczniów i nauczycieli. Dopiero wówczas można będzie dokonywać uogólnień, których dziś jeszcze dokonać nie sposób.

Literatura

- EDUKACJA nieszkolna (równoległa) w warunkach przemian w Polsce (1994), red. E. Trempała, Bydgoszcz.
- PEDAGOGIKA społeczna u schyłku XX wieku (1992), red. A. Radziejewicz-Winnicki, Katowice.
- ROCZNIK Lubuski (1998), t. XXIV, cz. 2, Zielona Góra – instytucje kultury i ich społeczne kręgi, red. E. Hajduk i E. Narkiewicz-Niedbalec, Zielona Góra.
- SUCHODOLSKI B. (1967), Rola wychowania w społeczeństwie socjalistycznym, Warszawa.
- , Wychowanie i strategia życia (1983), Warszawa.
- SZCZEPAŃSKI J. (1983), Refleksje nad oświatą, Warszawa.
- , Społeczne uwarunkowania rozwoju oświaty (1985), Warszawa.
- TREMPAŁA E. (1992), Szkoła a edukacja równoległa, [w:] Pedagogika społeczna u schyłku XX wieku, red. A. Radziejewicz-Winnicki, Katowice.
- WROCZYŃSKI E. (1983), Edukacja permanentna, Warszawa 1983.

ARLETTA KONIECZNA
Zielona Góra

**AUSSERSCHULISCHE AKTIVITÄT DER GYMNASIALSCHÜLER
IN ZIELONA GÓRA IN DER BEURTEILUNG IHRER ELTERN**

Zusammenfassung

Zielona Góra ist eine mittelgroße Stadt mit einem gut ausgebauten Netz der außerschulischen Unterrichtseinrichtungen. Hier gibt es eine ganze Reihe von Einrichtungen mit einem kulturell – künstlerischen, fremdsprachlichen, sportlichen und technischen Charakter. Da die Stadt eher geschlossen ist, ist das Angebot der außerschulischen Einrichtungen eigentlich allen Schülern zugänglich. Der Beitrag stützt sich auf die Ergebnisse einer Umfrage, in der Eltern der Gymnasialschüler nach der Teilnahme ihrer Kinder an den Aktivitäten und nach deren Bedingungen befragt wurden. Die Eltern äußerten die Meinung, dass von allen Aktivitäten Sport und Fremdsprachenunterricht dominant seien. Jeder fünfte Schüler betätigt sich künstlerisch. Dagegen ganz wenige Schüler interessieren sich für die Tätigkeit der Pfadfinderorganisation – der einzigen tätigen Organisation unter Gymnasialschülern. Die Eltern sind meistens mit den außerschulischen Aktivitäten ihrer Kinder zufrieden. Die Ursache mangelnder bzw. keiner Teilnahme an den außerschulischen Aktivitäten liege an finanziellen Gründen sowie auch am für Schüler zu wenig attraktiven und interessanten Angebot. Andere Gründe werden viel seltener erwähnt.